

Rasismiin puuttuminen

Nuori 1: "Kenen pitäisi puuttua? No keski-ikäinen valkoinen mies, iso mies, joka puuttuu tilanteeseen, niin hänellä on vaikutusta. Valta-asema tuo uskottavuutta."

Nuori 2: "Kaikkien pitää puuttua. Kun olen itse asunut ulkomailla, niin reagoin näihin tilanteisiin ärhäkästi sitä taustaa vasten."

Nuori 3: "No niiden pitää puuttua, jotka käyttää julkista valtaa. Ja kouluissa opettajat ja opintoohjaajat käyttävät myös paljon valtaa, heidän tulisi puuttua."

Rasismiin ja syrjiviin kokemuksiin puuttumisen vastuu on aikuisilla, harrastustoiminnasta vastaavilla ja päättäjillä, niillä ihmisillä, joilla on valtaa vaikuttaa toiminnan rakenteisiin ja tarjota turvaa sekä tukea epäasiallista kohtelua kohdanneille. Lapset ja nuoret ovat vastuussa omasta käytöksestään ja heillä on mahtava mahdollisuus toimia ystävällisinä, turvallisina ja mukaan kutsuvina kavereina toisilleen. Pelkästään kokemuksiin puuttuminen ei kuitenkaan ole riittävää. Haluamme kannustaa epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisyyn kaikkia harrastustoimijoita.

Rasismi, kuten muu syrjintä on kielletty yhdenvertaisuuslain 3. luvun, 8 § perusteella:

Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Eri etnisten vähemmistöjen luottamuksen rakentamiseen panostaminen erilaisia yhteiskunnallisia instituutioita kohtaan on tärkeää. Luottamuksen vahvistamiseen tulee panostaa erityisesti paikallistasolla.

Rasismiin puuttuminen on tärkeä osa yhdenvertaisuustyötä, ja se kuuluu osaksi nuorten kanssa tehtävää toimintaa. Haastamme tarkastelemaan omaa toimintaa kriittisin silmin; onko nuorilla yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua toimintaan. Tarvitseeko jonkun pelätä syrjintää, ulkopuolisuutta tai epäasiallisen käytöksen kohteeksi joutumista. On tärkeä myös tiedostaa, että avun ja tuen hakeminen syrjintään ei ole kaikille sitä kohdanneille saavutettavissa oleva mahdollisuus. Yhdenvertaisuusvaltuutetun selvityksessä

afrikkalaistaustaisten kokemasta syrjinnästä todetaan, että ilmoitusta syrjinnästä ei tehdä, koska ilmoitukset eivät johda mihinkään, viranomaisiin ei luoteta tai ilmoittamisprosessi ei ole saavutettava. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020, 16)

Moninaisuutta tukevan ryhmäkulttuurin luomista voidaan pitää myös syrjintää ennaltaehkäisevänä tekona. Erilaisista taustoista tulevien ihmisten turvallisen kohtaamisen tukeminen ja moninaisten ystävyyssuhteiden syntyymiseen kannustaminen tukee empatian kehittymistä. Ennakkoluulojen vähentäminen ja tiedostaminen, erilaisiin mielipiteisiin tutustuminen ja elämäkokemusten moninaisuuden ymmärtäminen on oleellinen osa nuorten kanssa tehtävää kasvatustyötä.

Ennaltaehkäisevä puuttuminen ja toiminnan suunnittelu

Syrjintää voidaan pyrkiä ennaltaehkäisemään jo toimintaa suunniteltaessa. Kun toimintaa lähdetään rakentamaan, tai uutta toimintakautta aloittamaan, on tärkeä huomioida nuorten osallisuus ja ääni. Jos toiminta kutsuu mukaan moninaisia ääniä alusta alkaen, ja heidän on mahdollista kertoa tarpeistaan, ollaan vahvistamassa yhteenkuuluvuutta. Moninaisten osallistujien tavoittaminen voi kuitenkin olla haasteellista, ja vastustusta voi nousta niin nuorista, heidän huoltajiansa sekä muiden harrastustoimijoiden taholta.

Oman toiminnan osallisuuden tarkasteluun voidaan käyttää monenlaisia työkaluja ja arviointimenetelmiä. Esimerkiksi Lasten ja nuorten keskuksen osallisuustyökalut haastavat tarkastelemaan nuorten mahdollisuuksia tulla kuulluksi sekä olla osana heitä koskevassa päätöksenteossa. [Osallisuustestit ja työkalu - Lasten ja nuorten keskus](#)

Toimintaa suunniteltaessa on hyvä myös kartoittaa, kuinka toiminnasta pystytään viestimään ja kenelle viestintä on suunnattu. Erilaiset harrastusympäristöt voivat näyttäytyä pintapuoleisesti homogeenisiltä, vaikka toiminta voisikin olla mielekästä monimuotoiselle harrastajakunnalle. Toiminnasta tiedottava materiaali voi joko vahvistaa homogeenisyyttä, tai pyrkiä kutsumaan mukaan moninaisesti osallistujia.

Pohtikaa toiminnasta tiedottaessa esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

- Mikä on ennako-oletukseni toiminnasta kiinnostuneesta henkilöstä? Tavoittaako hän tiedon toiminnasta? Pohjaavatko ennako-oletukseni omiin kokemuksiini, kiinnostuksen kohteisiini tai taustaan?
- Kenelle muulle olisi tärkeä viestiä toiminnan olemassaolosta?

- Onko toiminnan lähialueilla olemassa kielivähemmistöjä, joita olisi oleellista tavoittaa? Pystyvätkö he toimimaan harrastusryhmässä?
- Mitkä ovat toiminnan edellytykset osallistujille?
 - Voiko liikuntaryhmän kielellisiä vaatimuksia helpottaa käännetyillä opasteilla tai kuvien avulla? Vaatiko mukaan ilmoittautuminen haastavien lomakkeiden täyttämistä? Onko tieto toimintaa vetävien yhteystiedoista helposti saatavilla? Kerrotaanko toiminnan sisällöistä ja säännöistä selkeästi harrastajille, ohjaajille ja huoltajille?
- Onko toiminnalla erityispiirteitä, jotka voivat ylläpitää syrjiviä asetelmia tai asenteita?
 - Esimerkiksi turvattomina pidetyt tapahtuma-alueet, joissa on mahdollista kohdata epäasiallista käytöstä ulkopuolisten taholta? Voiko toimintaan osallistua omalla äidinkielellä? Ketä kaikkia kuullaan toimintaa suunniteltaessa? Järjestetäänkö toimintaa tiloissa, jotka ovat saavutettavia?
- Voidaanko järjestää kokeilukertoja joihin perheet tai huoltajat voivat myös osallistua?
 - Huoltajien voi olla oleellista todeta toiminta lapsilleen sopivaksi ja turvalliseksi.
 - Huoltajia voidaan myös pyrkiä sitouttamaan ja tukemaan toimintaa omalla osallisuudellaan.
- Kuullaanko toimintaa suunniteltaessa osallistujien kokemuksia yhdenvertaisuuteen liittyvistä tarpeista?
 - Onko palautetta mahdollista antaa toimintakauden aikana?
 - Minkälaisia mahdollisuuksia toiminnalla on hyödyntää palautetta jatkokehittämiseen?
 - Osataanko palautetta tulkita, vai tarvitaanko siihen ulkopuolista tukea?
- Ovatko sisäiset vastuajaot ja rakenteet sellaisia, jotka tukevat epäasialliseen käytökseen puuttumista? Tuetaanko toiminnan järjestäjien osaamisen kehittymistä ja jaksamista?
- Tuetaanko toiminnassa mahdollisuuksia toimia toisten hyväksi? Kannustetaanko osallistujia huomioimaan toisensa ja toimimaan antirasistisesti?
 - Rajoittamisen lisäksi on toimintaperiaatteissa hyvä huomioida rakenteet kiittämiselle, palkitsemiselle ja huomioimiselle, jos osallistujat toimivat hyvin. Huoltajille tiedon välittäminen osallistujan suostumuksella voi olla myös merkityksellistä.

Samalla tavoin on hyvä pohtia toiminnan viestintää – niin mainoksia kuin harrastajille ja heidän huoltajilleen lähteviä tiedotteita:

- Minkälaista kuvastoa käytetään viestiessä? Vahvistaako se stereotypioita ja ennakkoluuloja, vai näyttääkö toimintaympäristön moninaisena?
- Onko viestintä toteutettu niin, että siinä oleva teksti on mahdollista kääntää apuohjelmilla, tai onko se käännetty valmiiksi?
- Sukupuolitetaanko viestinnässä osallistujia tai toimintaa tarpeettomasti? Sukupuolittain jaetut ryhmätoiminnot voivat toisaalta olla myös osallistumista mahdollistavia. Oman kohderyhmän ja toiminta-alueen tuntemuksella ja kuulemisella on merkitystä toimintaa suunniteltaessa.
- Mitä kautta viestintä on tavoitettavissa? Tarvitaanko sähköposteja, sosiaalisen median tunnuksia tai muita välineitä, jotta viestintä on saavutettavissa? Saako tiedotteita matkaan tulosteina?
- Jos toiminta on läsnä sosiaalisessa mediassa, tuotetaanko vastapuhetta tai tartutaanko epäasialliseen puheeseen jollain tapaa? (ks. vastapuhe).
- Viestitäänkö toiminnan arvoista ja säännöistä selkeästi osallistujille, huoltajille tai yleisesti esimerkiksi sosiaalisessa mediassa?
- Tarjotaanko osallistujille mahdollisuuksia vaikuttaa viestintään? Voivatko he toivoo tiedotettavia asioita tai osallistua viestinnän tuottamiseen, tai antaa palautetta siitä?

Puuttuminen kohtaamistilanteissa

Rasismiin ja syrjintään puuttuminen johdonmukaisesti, jämäkästi ja yhteisiin pelisääntöihin, kuten [yhdenvertaisuuslakiin](#), [tasa-arvolakiin](#), [lasten oikeuksien sopimukseen](#), [nuorisolakiin](#) tai [ihmisoikeuksien julistukseen](#) nojaten on äärimmäisen tärkeää, ja on toiminnasta vastaavien aikuisten vastuulla. Puuttuminen on tärkeä tehdä ajoissa, ja matalalla kynnyksellä, ennen kuin syrjivät teot ja asenteet muuttuvat normeiksi. Puuttumisen esteenä voi kuitenkin olla useita tekijöitä:

- Tekoja ei tunnisteta syrjiviksi
- Turvallisuuden tunne ei ole riittävän puheeksi ottamiseen tai puuttumiseen
- Oma osaamisemme puuttua tuntuu riittämättömältä
- Syrjintää kokenut ei pysty, jaksa tai halua kertoa kokemuksestaan
- Syrjintää kokeneilla ei ole riittävää tukea asiasta kertomiseen

Puuttumista voidaan tehdä useilla tavoilla. Voimme haastaa rasistista ja/tai syrjivää puhetta ja nostaa esiin siinä olevia ristiriitoja sekä nojata yhteisiin pelisääntöihin sekä lakeihin. Keskustelemaan, dialogiin pyrkivän puuttumisen kautta on myös mahdollista haastaa syrjintää tekevien asenteita. Rasistinen käytös ei ole oikeutettua missään tilanteessa, mutta sen taustalla vaikuttavien asenteiden, ennakkoluulojen, pelkojen, huolien tai esimerkiksi oman traumataustan ymmärtäminen sekä tarpeellisen tuen saaminen voivat johtaa myös asennemuutokseen.

Rasistinen, syrjivä tai muuten toista ihmistä loukkaava puhe voi esimerkiksi näyttäytyä tai olla tahatonta tai ajattelematonta. Nämä eivät kuitenkaan ole syitä ohittaa tilannetta tai olla puuttumatta siihen. Tekojen takana olevat syyt voivat kuitenkin vaikuttaa puuttumisen luonteeseen, ja esimerkiksi anteeksi pyytäminen ja sovinnon löytäminen voivat olla näissä tilanteissa helpompia.

Voit käyttää näitä viittä valmislausetta pohjana puuttumisen yhteydessä:

- *Minusta sanomasi tuntui pahalta, minussa heräsi sanomasi perusteella tunteita, olen itse joutunut kuulemaan jotain samanlaista ja se on tuntunut pahalta.* Minämuotoiset lauseet ovat usein helppoja keskustelun aloittajia. Voit myös viitata toiminnan sääntöihin tai esim. turvallisemman tilan periaatteisiin rajataksesi käytöstä.
- *Sanoisitko uudestaan mitä sanoit?*
- *Mikä tuossa oli hauskaa, en ymmärtänyt vitsiä?*

- o *Mihin pyrit sillä, että sanoit kyseisen asian?*
- o *Mietitäänkö miltä toisesta tuntuu, kun sanot noin?*
- o *"Jos asian ilmaisee noin, voi siitä ymmärtää, että x ei olisi yhtä arvokas kuin sinä tai minä. Haluaisitko ilmaista asian jotenkin toisin?"*

On huomattavaa, että puuttuminen kahdenkeskeiseen syrjivään käytökseen voi vaatia erilaista lähestymistapaa kuin ryhmän edessä tai sisällä tapahtuvaan syrjintään puuttuminen. Kahdenkeskeisessä tilanteessa ei ole samanlaista huolta, pelkoa tai painetta että ryhmä tukisi syrjivää toimintaa. Ryhmän todistamaan syrjintään puuttumisessa on tärkeä pyrkiä tukemaan syrjinnän kohteen mahdollisuuksia säästää omat kasvonsa ja jatkaa osana ryhmää.

- o *"Tämän kaltainen (toiminta) ei sovi tänne. Mehän olemme yhdessä sopineet siitä (pelisäännöissä, turvallisemman tilan periaatteissa tai vastaavissa), kuinka kohtelemme toisiamme, ja kaikki olitte samaa mieltä"*
- o *Meidän toimintamme pohjaa ihmisoikeuksiin, joiden mukaan jokainen ihminen on yhtä arvokas ja tervetullut. Sen takia täällä ei voi esittää toisia ulos sulkevia näkemyksiä.*
- o *Kannatamme toiminnassa vahvaa puhetta ja monimuotoisuutta. Syrjivä puhe rikkoo kuitenkin näitä periaatteita, sillä se lähtökohtaisesti rajoittaa toisten oikeuksia. Siksi me emme voi hyväksyä sitä toiminnassamme.*
- o Nuorten tunnetaitojen kasvun tueksi on oleellista tarjota tukea ajatteluun ja käytökseen, joka kannustaa heitä toimimaan toistensa ja yhteisön hyväksi. Esimerkin näyttäminen, laaja-alaisen osallisuuden mahdollistaminen, toisia huomioiva puhe sekä moninaisia epäkohtia vastaan toimiminen voivat olla esimerkkejä kantavista rakenteista.
- o Hyödynnä valmiita materiaaleja kuten [syrjintään puuttumisen huoneen taulua](#)
- o Lisää esimerkkejä ja puutumisen malleja löydät Yhdenvertaisuuden nuorisovaltuutuksen osaamiskeskuksesta sivuilta: [Syrjintätarinoita nuorisotyöstä](#).

Vastapuhe & vihapuhe

"Kun näkee antirasistisia julkaisuja ja niiden tykkäyksiä. Ja kun seuraa oikeita tyyppejä, joilla on hyvä asenne. Se antaa toivoa"

"If there be time to expose through discussion the falsehood and fallacies, to avert the evil by the processes of education, the remedy to be applied is more speech, not enforced silence." – Brandeis

Vihapuheella levitetään syrjintää ja suvaitsemattomuutta ihmisryhmiä kohtaan sekä luodaan eriarvoistavia ja ulossulkevia tiloja. Vihapuhe voi olla hyvin monenlaista, ja Suomessa vihapuhe voi olla myös rikollista, riippuen sen sisällöstä. Rikoslaisissa säädetään niin [kiihottamisesta kansanryhmää vastaan](#) kuin [viharikoksista](#). Vihapuheella on vaikutuksia niin yksilön hyvinvointiin kuin yhteiskunnan demokraattisten prosessien ja osallisuuden toteutumiseen, sillä se ruokkii eriarvoisuutta ja pyrkii hiljentämään kokonaisten ihmisryhmien ääniä.

Mikäli vihapuhetta havaitaan toiminnan yhteydessä, on siihen välittömästi puuttuttava.

Vihapuheeseen rohkeasti puuttuminen ja sen haastaminen keskustelulla on nimeltään vastapuhetta.

Vastapuhe on dialogia, joka haastaa vihapuhetta tuottavan ihmisen sanomaa empaattisesti sekä puolustaa vihapuheen kohteeksi joutuvien oikeutta kuulua, osallistua ja näkyä ilman häirintää, väkivallan pelkoa tai syrjintää. Vastapuheella voidaan vaikuttaa sivustaseuraajiin ja heidän käsityksiinsä sopivasta keskustelukulttuurista sekä nostaa esiin vihapuheen vahingoittavuutta. Vastapuheen tarkoituksena on tukea tunnetta, että vihapuheen vastaisuus jättää ihmisen yksin, ja että vihapuhe on vallitseva ja hyväksyttävä normi.

Vastapuhe ei kuitenkaan ole täysin aukottomasti toimiva menetelmä, ja vaatii haastavien keskustelujen käymisen edellyttämää tukea. Vihapuheen kohtaajan ei tarvitse yksin pystyä ratkaisemaan tilannetta tai tuottamaan vastapuhetta. Omaan toimintayhteisöön sekä ammattilaisiin tukeutuminen on usein viisasta

Vastapuheen tuottaminen voi olla esimerkiksi:

- Ristiriitaisuuksien osoittamista, että vihapuhe ei ole ainoa tapa lähestyä asiaa, vaan tulokulmia ja tulkintoja on myös muunlaisia.
- Haitallisen kommentoinnin taustalla olevien oletusten ja ennakkoluulojen esille nostamista ja kyseenalaistamista

- Haastamalla stereotypioita ja väärää tietoa tietoperustaisesti. Oman toiminnan taustalla vaikuttavat arvot, ihmisoikeudet sekä lait ovat hyvä pohja josta ammentaa. Tukea voit saada myös tutkimuksesta sekä konsultoimalla toimijoita.
- Tuottamalla positiivista puhetta
- Ihmisläheisiin arvoihin ja periaatteisiin vetoamista.

Viestintävastuista on syytä sopia etukäteen ja rajata, mihin puututaan. Kuinka sosiaalisessa mediassa, verkkosivuilla ja viestinnässä tartutaan vihapuheeseen, ja kenen vastuulla vastapuheen tuottaminen on? Kuinka vastapuhetta tuottavia henkilöiden jaksamista, hyvinvointia ja osaamista tuetaan? Vastapuhetta on helpompi tuottaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa, ja voit kääntyä esimerkiksi Et ole yksin – palvelun puoleen, jos kaipaat tukea. Myös muut ihmisoikeuksia ja yhdenvertaisuutta edistävät toimijat voivat tarjota konsultaatiotukea.

- *Vaikka kerrot että toisella ei ole asiaa tai paikkaa toimintaamme, me olemme eri mieltä. Haluamme toimia ihmisoikeuksien puolesta, ja toivottaa kaikki tervetulleeksi mukaan*
- *Onko ennakko-oletustesi taustalla joitain henkilökohtaisia kokemuksia tai huolia? Haluaisitko kertoa siitä, kuinka ne vaikuttavat sinuun? Mikä saa sinut ajattelemaan näin?*
- *Antamasi kuva (ihmisryhmästä) ei ole todenmukainen ja yksinkertaistava. Ihmisryhmä ei ole kasvotonta massaa, vaan koostuu yksilöistä, joilla on monenlaista osaamista. Me haluamme kohdata jokaisen yksilönä ja nähdä heidän arvonsa.*
- *Tapasi keskustella pyrkii loukkaamaan ja halventamaan toisia. Voisiko tätä keskustelua käydä ilman hyökkäyksiä toisia ihmisryhmiä kohtaan? Vihamielinen kommentointi ei ole asiallista tai asiaa eteenpäin vievää.*

Vastapuheen tuottamiseen voi sopia myös erillisiä sääntöjä ja ohjenuoria.

Ruotsin #jagärhär-ryhmän hyödyntämät säännöt voivat toimia pohjana oman organisaatiosi vastapuheelle:

- *Tykkää, reagoi ja kirjoita tukevia vastauksia hyviin kommentteihin nostaaksesi niitä esiin. Vastaavasti anna alääniä tai tee ilmoituksia asiattomista kommenteista*
- *Vältä reagoimasta ja kirjoittamasta useita kommentteja vihaisiin, asiattomiin tai vihapuheksi todennettaviin vastauksiin. Useammat kommentit nostavat puhetta esiin sosiaalisessa mediassa.*
- *Kirjoita omia ajatuksiasi ja mieti mitä kirjoitat. Kommentoi kuitenkin yhteisösi arvojen mukaisesti ja vältä vihaa, ennakkoluuloja, mustamaalamista tai huhupuhetta. Pysy asiassa ja hyödynnä kommentteissa tietoperustaisuutta.*
- *Pidä keskustelun sävy hyvänä! Emme käytä alentavaa, loukkaavaa tai väheksyvää kieltä. Valitsemme sanamme niin, että ne tukevat läpinäkyvää, kunnioittavaa ja hyvää keskustelukulttuuria. Esimerkin voimalla on väliä.*
- *Käymme vastapuhekeskustelua julkisesti asiayhteydessä olevissa paikoissa. Muutoksen on tapahduttava oman ryhmämme ulkopuolella, ja näin vedämme myös muita mukaan keskusteluun.*

(Brueger 2021)

Lähteet:

Henttonen, Elina, Kareinen, Janne. 2023. ”Kukaan ei synny vihaamaan”. Nuorten dialogit rasismista ja syrjinnästä. Oikeusministeriön julkaisuja.

Perusoikeusseuranta.fi. Perusoikeuksien toteutumisen indikaattoreita.

Castaneda, Anu, Eid, Mona. 2025. Lasten ja nuorten yhdenvertainen suomi? Selvitys alle 30-vuotiaiden etnisen yhdenvertaisuuden toteutumisesta Suomessa. Valtioneuvoston julkaisuja.

Connect. A Guide For Youthworkers on How To Support Youth Leaders In Creating Transformative Dialogue.

Hardy, Sam, Gustavo, Carlo. 2011. What Is Moral identity. Child Development Perspectives, Volume 5, Number 3.

Mithiku, Hanna, Litewka-Anttolainen, Anna. 2021. Yhdenvertaisuusavain. Rauhankasvatusinstituutti.

Stephens, Jada, Hudson Banks, Kira. 2018. Reframing Internalized Racial Oppression and Charting a way Forward. Social Issues and Policy Review.

Herkama, Sanna. Koulukiusaaminen: loukkaavat vuorovaikutusprosessit oppilaiden vertaissuhteissa. Hyväskytliä studies in humanities. 2012

Antirasismi nuorisotyössä. Rauhankasvatusinstituutti.

Hakaniemi, Tiina, Myllyniemi, Sami, Salasuo, Mikko. 2018. Oikeus liikkuu. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Nuorisotutkimusseura.

Puuronen, Vesa, Saari, Kari. 2017. Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen ja oikeistopopulismi. Nuorisotutkimusseura.

THL Verkkoluento ja materiaali:

[Osa 1: Mitä on rasismi ja rodullistaminen – THL](#)

[Osa 3: Rasismin ja syrjinnän psykologiset vaikutukset – THL](#)

Tasa-arvoinen varhaiskasvatus: antirasistinen varhaiskasvatus ja syrjintään puuttuminen.

[Syrjintään puuttuminen – Tasa-arvoinen varhaiskasvatus](#)

Pelastakaa lapset RY. 2025. Verkkoväkivalta lasten silmin. Selvitys 9–15 vuotiaiden kokemasta verkkoväkivallasta. [Verkkoväkivalta lasten silmin –selvitys 2025 \(Kippari-hanke\)](#)

Yeesi RY. Sisäistetty rasismi. [Sisäistetty rasismi – Nuorten mielenterveysseura – Yeesi ry](#)

Sinisalo–Juha, Eeva. 2024. Nuorisotyöntekijä ihmisoikeuskasvattajana. Nuorisotutkimusverkosto.

Suhonen, Katariina. 2023. Nuorten katuväkivalta. Nuorten pahoinpitely ja ryöstörikokset sekä niihin yhteydessä olevat riskitekijät. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

Veikkola, Riitta. 2021. ”Se ärsyttää niin vedän sitä turpaan”. Nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen riskitekijät ja ennaltaehkäisy. Kirjallisuuskatsaus. Turun yliopisto

Koskinen, Viivi. 2022. Jengiytyminen ja väkivaltaisuus. Kirjallisuuskatsaus nuorten jengiytymisen ja väkivaltaisen käyttäytymisen psykologisiin syihin. POLAMK.

Kalliokoski, Eeva. 2022. Kostavatko nuoret? Kosto-orientoituneisuuden yhteys nuorten tekemään väkivalta- ja viharikollisuuteen. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta.

Dangerous Speech Project: [What is Counterspeech?](#)

Brueger, Catherine. 2021. #iamhere: Collective Counterspeech and the Quest to Improve Online Discourse. Social Media + Society. Sage Publishing.

Miskolci, Jozef, Kovacova, Lucia, Rigova, Edita. 2018. Countering Hate Speech on Facebook: The Case of the Roma Minority in Slovakia. Social Science Computer Review. Sage Publishing.

Yhdenvertaisuuden nuorisoalan osaamiskeskus. Syrjimistarinoita nuorisotyöstä. [Syrjintätarinoita nuorisotyöstä.](#)

Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2020. Selvitys afrikkalaistaustaisten henkilöiden kokemasta syrjinnästä. [Selvitys afrikkalais taustaisten henkilöiden kokemasta syrjinnästä. Syrjintä vaikuttaa afrikkalaistaustaisten elämään kokonaisvaltaisesti.](#)